

Derleme

Ebeveynleştirmenin Çocukların Gelişim Sürecine Etkisi

The Effect of Parentification on Developmental Process of Children

Oğuz Emre

Institut für Sozialpädagogik und Erziehungshilfe, Mainz/Almanya

Özet

Ebeveynleştirme; çocuğun, aile içerisinde sürekli olarak, yaşına uygun olmayan bir şekilde ebeveynin rolünü üstlenmesi ve kendi ilgi ve ihtiyaçlarından fedakarlık etmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Ebeveynleştirmenin patolojik bir hal alması, çeşitli riskleri beraberinde getirmektedir. Çocuğun refahı ve sağlıklı gelişimi tehlikeye girmeden önce, bu risk grubundaki ailelere, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin sunulması ve erken müdahale edilmesi önem arz etmektedir. Bu derleme, literatürdeki ebeveynleştirme konusu üzerine yapılmış çalışmaların bir özetini sunarak, ileride yapılması gerekli araştırmalara bir katkı sağlama amacını güdmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynleştirme, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi, Çocuk Gelişimi Ve Refahı.

Abstract

Parentification; appears as a result of a child's undertaking his or her parent's role in the family continuously with an unsuitable way and making self-sacrifice his or her interests and needs. If parentification comes to a pathological state, brings various risks with it. Before the child's prosperity and healthy development are imperilled, serving social and psychological support services to the families in this risk group and early intervention are very important. The aim of this review is to present a summary of the studies, which were done on parentification in literature, and to contribute to further studies, which will be done in the following.

Keywords: Parentification, Parent-Child Relationship, Child Development And Prosperity.

Giriş

Ebeveynleştirmenin, çocuğun gelişimsel sürecini olumsuz etkileyebileceği ve bu yüzden bilimsel olarak incelenmesinin gerekliliği son yıllardaki çalışmalarla ortaya konulmuştur (1, 2, 3). Çocuğun günlük hayatta veya boş zamanlarında aile içinde insiyatif olarak yaşına uygun olmayan görev ve sorumluluk üstlenmesi ebeveynleştirmenin göstergesidir (1, 2). Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Avustralya'da yaşayan ailelerde ki her 100 çocuktan en az 4'ünde "ebeveynleştirme" sorunu gözlemlenmiştir (1). Türkiye'de ise, ebeveyn rolü ve sorumluluğu üstlenen çocuklar hakkında bilgi veren herhangi bir istatistiksel veri bulunmamaktadır.

Aile, çocuğa güven, sevgi, dayanışma ve destek ortamının sağlandığı, çocuğun ihtiyaçlarının giderildiği bir kurumdur. Ebeveyninin ölçsüz talep ve isteklerinden ötürü, çocuğun kendi yaşamında yaptığı kısıtlamalar, ileriki dönemde bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Erken yaşta ebeveynleştirme riski, çocuğun gelişiminin her aşamasını olumsuz etkilemektedir. Çocuğun erken yaşlarda, duygusal ve gelişimsel olgunluğa erişmeden, yetişkin rolü üstlenmesi güvenli bağlanmayı da olumsuz etkilemektedir (3).

Ebeveynleştirme, ileriki yaşlarda davranış bozukluğu, depresyon, yeme bozukluğu, somatik yakınmalar gibi ruhsal bozukluklara yol

açabilmektedir (4, 5). Özellikle, madde bağımlılığı olan, ruhsal yada fiziksel kronik hastalığı olan ebeveynlerin çocukları risk altındadır (6- 8).

Konu ile ilgili kaynaklar, aile sisteminin sağlıklı bir işleve sahip olması için, aile içindeki hiyerarsinin önemine dikkat çekmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisindeki sınırların ve geleneksel rollerin belirgin olması gerekmektedir (9). Çocuğun ebeveynleştirme tarzı davranış sergilemesi, aile dinamiğinde bir sorun olduğuna işaret etmektedir (7).

Ebeveynleştirmenin çocuğun gelişimine her zaman olumsuz etkisi olmayacağı, hatta belirli aşamalarda çocuğun gelişimini pozitif yönde destek sağlayacağı Boszormenyi-Nagy ve Spark (10) tarafından ortaya konulmuştur. Ebeveynleştirme sürecinde, çocuk tarafından üstlenilen rollerin ve sorumlulukların kötü sonuçlar doğurmamasının tek şartı, çocuğun sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirirken, ebeveyninin istismarına maruz kalmadan, destek-onay ve takdir görmesi ile mümkündür. Bu çocuklar, sorumluluk sahibi ve bağımsız bir kişiliğe sahip olurlar. Buldukları ortama çabuk adapte olur ve sosyalleşirler (9, 11, 12).

Ebeveynleştirme sürecinde çocuğun ebeveynin beklenti ve isteklerini yeteri derecede karşılayabilmesi olanaksızdır. İstek ve talepleri karşılanmayan veya tatmin edilemeyen ebeveyn

hayal kırıklığı yaşamakta, öyleki aile içerisindeki problemler ve çatışmalardan çocuk sorumlu tutulmaktadır (12). Sonuç olarak, çocuk istismar edilerek refahı tehlike altına sokulmaktadır. (7, 13).

Ebeveynleştirme sürecinin patolojik bir hal alması, ebeveynin sürekli ve tam olarak çocuğa yaşına uygun olmayan görev ve sorumlulukları yüklemesi ve ebeveyn rolünü üstlenen çocuktan desteğin çekilmesi ile başlamaktadır (9). Ebeveyn-çocuk ilişkisi çerçevesinde, karşılıklı rollerin sınırlarının zorlanması ve bunun süreklilik arz etmesi, çocuğun gelişim sürecini olumsuz etkilemektedir. (7, 10, 12).

Bu derlemenin amacı, ebeveynleştirmenin çocuğun gelişimsel sürecindeki etkisine araştırmacıların dikkatini çekmek ve alan yazındaki çalışmalar hakkında bilgi vererek yapılacak yeni çalışmalara yol göstermektir. Bu amaçla önce “ebeveynleştirme” kavramının tanımı yapılacak, daha sonra ebeveynleştirmenin türlerine değinilecek ve bu türlerin çocuğun gelişim sürecindeki etkileri tartışılacaktır. Son olarak da ebeveynleştirmenin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan faktörler ele alınacaktır.

Ebeveynleştirme

Ebeveynleştirme kavramı ilk kez Boszormenyi-Nagy ve Spark (7) tarafından kullanılmıştır. Bu tanıma göre Ebeveynleştirme, ebeveynin ölçsüz talep ve istekleriyle yüklenmiş çocuğun, çocukluğunu yaşayamaması ve ebeveyn rolünü üstlenmesidir. Başka bir ifadeyle, ebeveyn ve çocuk arasındaki rol değişimidir.

Ebeveynleştirme sürecinde ebeveyn, sorumluluklarını ve görevlerini yerine getirmeyi, çocuğun ihtiyaçlarını göz ardı eder veya görmezden gelir. Hatta, ebeveyn kendi istek ve taleplerinin karşılanması için çocuğu istismar eder. Çocuk yaşına uygun olmayan sorumluluklar üstlenir (7). Bu süreçte, çocuğun aile içerisinde sürekli olarak yaşına uygun olmayan görevler üstlenmesi (bakım, ev işleri vs.) ve/veya ebeveynin psikolojik ve manevi olarak desteklenmesi söz konusudur (14). Aslında, ebeveynin çocuğa karşı yükümlü olduğu bu görevlerin tam aksine çocuk tarafından ebeveynine karşı üstlenilmesi çocuğun gelişimsel sürecini sekteye uğratmaktadır.

Ebeveynleştirme Türleri

Minuchin ve ark. (15), çocuğun aile sistemi içerisinde üstlendikleri görev ve sorumluluklara göre iki farklı ebeveynleştirme tanımlamışlardır:

- “Araçsal Ebeveynleştirme” (*Instrumental Parentification*)

- “Duygusal Ebeveynleştirme” (*Emotional Parentification*)

Literatürde, ebeveynleştirmenin çocukluk dönemindeki etkilerine göre iki farklı türüne daha dikkat çekilmiştir (7, 11):

- “Adaptif Ebeveynleştirme” (*Adaptive Parentification*)
- “Yıkıcı Ebeveynleştirme” (*Destructive Parentification*)

Araçsal Ebeveynleştirme

Bu ebeveynleştirme türünde çocuk, ebeveyninin veya kardeşlerinin günlük yaşama dair ihtiyaçlarının karşılanması ile yükümlüdür. Bunlar, alışverişe gitme, yemek yapma, hasta kardeşine bakma, kardeşi okula hazırlama gibi yükümlülüklerdir (16). Engelli veya hasta kardeşi olan çocuklarda bu tür ebeveynleştirmenin daha yaygın görüldüğü tespit edilmiştir (17).

Duygusal Ebeveynleştirme

Bu tür ebeveynleştirme, ebeveynin kendi sorunlarını çocukla bir yetişkin gibi paylaşması ve çocuğun duygusal açıdan istismar edilmesi sonucu ortaya çıkar. Problemler evliliklerde yaşanan sorunlara, çocuğun ortak edilerek ona uzlaştırıcı rol yüklenmesi ve/veya bir danışman gibi kullanılması, bu tür ebeveynleştirmeye örnek gösterilebilir (7, 16, 18). Duygusal ebeveynleştirmeye çocukluk döneminde maruz kalan yetişkinlerde, depresyon ve psikosomatik rahatsızlıkların ortaya çıkabileceği vurgulanmıştır (19).

Adaptif Ebeveynleştirme

Adaptif ebeveynleştirmede, çocuğun üstlendiği sorumluluklar ve görevler süreklilik arz etmemektedir. Çocuğun ihtiyaçları ve istekleri göz ardı edilmemektedir. Çocuğun aile içerisinde rol üstlenmesi, ancak gerek duyulduğunda istenmektedir. Ebeveynin çocuğa desteği söz konusudur. Çocuk, yerine getirdiği rol ve sorumluluklar için ebeveyn tarafından onay ve takdir görmektedir. Bu, çocuğa sorumluluk bilinci aşılmasına ve kişilik gelişimine olumlu katkı sağlar (12, 16, 20).

Yıkıcı Ebeveynleştirme

Çocuk gelişiminin sağlıklı işleyişini önemli derecede bozan ebeveynleştirme türü yıkıcı ebeveynleştirmedir (18). Yıkıcı ebeveynleştirme, çocuğa ebeveyn tarafından orantısız bir şekilde üstesinden gelebileceği sorumluluk ve görev yüklenmesidir. Çocuk, kendisine verilen yükümlülükleri yerine getirmek istediğinde ebeveynin desteğini, takdir ve onayını alamaz. Çocuk, istismara maruz kalır, ebeveyni

tarafından ihmal edilir ve sonuçta çocukluğu elinden alınır. Sürekli bir şekilde çocuktan ebeveynin gerek günlük yaşamda ki (bakım, beslenme vs.) gerekse de manevi yönden ihtiyaçlarının karşılanması beklenilmektedir. Çocuktan üstlenilmesi istenen görevler, çocuğun yaşına ve gelişim süreci içerisindeki yetenek ve becerilerine uygunluk göstermemektedir. Çocuk kendinden ödün vererek, verilen görevleri yerine getirmek zorunda kalır. Çocuk, kendi yaşantılarına nispeten aşırı derecede sorumluluk sahibi davranışlar sergiler ve son derece şefkatli olur (11, 18, 20).

Wiegande-Grefe (11) yıkıcı ebeveynleştirmeye, bir vaka örneği vermiştir. Bu vakada genç bir kızın çocukluktan beri aile içinde yaşadıkları anlatılmıştır:

“Stefanie 18 yaşında, psikolojik sorunlara sahip olan bir anneye sahip bir kız çocuğudur. O, annesinin kriz durumlarında müdahale ediyor ve annenin hastaneye gitmesini sağlıyordu. Annenin hastaneye götürülebilmesi için ambulansı arıyor ve onun için bir çanta hazırlıyordu. Annenin hastanede müsaade altında tutulduğu süre içerisinde de erkek kardeşinin okula gitmesi gerekiyordu. Kardeşini uyandırıyor, onun için bir beslenme çantası hazırlıyor ve onu okula uğurluyordu. Daha sonra alışveriş yapmaya gidiyor ve ev işlerini hallediyordu. Maalesef, kendisi ise okula gitme fırsatı bulamıyordu. Okula gidememe durumu, annenin taburcu olmasından sonra da sürdü. Çünkü, anne evde yalnız kaldığında korktuğunu söylüyordu ve Stefanie'nin evde kalması için yalvarıyordu. Stefanie bütün hesap, kitap işlerini yapmak zorunda kalıyor, gelen bütün faturaları ödüyor ve resmi dairelerdeki işleri hallediyordu. Stefanie, peyderpey bütün arkadaşlarıyla kontağını kesmek zorunda kalmıştı. Çünkü annesiyle yaşadıklarını kimseyle paylaşmak ve konuşmak istemiyordu”.

Ebeveynleştirmeye yol açan faktörler

Ebeveynleştirmenin görünme sıklığı, problemler evliliklerde, boşanmalarda, ebeveynlerin madde bağımlılığında, ruhsal ve/veya fiziksel hastalık durumlarında artmaktadır (8). Aşağıda, bu faktörler kısaca açıklanmıştır.

Boşanma

Boşanmanın gerçekleştiği ailelerde büyüyen çocukların, duygusal, sosyal ve ruhsal gelişimi sekteye uğrayabilmektedir (21). Schmidt-Denter (22) boşanma evresinden sonra iki çeşit aile tipine “kooperatif aile” ve “kopuk aileye” dikkat çekmektedir. Kooperatif ailede, ebeveynler

boşandıktan sonra çocukla bağlarını koparmamaktadırlar. Anne ve baba, eşit seviyede çocukla ilişkilerini sürdürmektedirler. Çocuk, hem anne hem de baba ile sorunsuz ve çatışmasız bir şekilde iletişim içinde olabilmektedir. Kopuk ailede, çocuk, anne ve baba ile ayrı ayrı iletişim kurmaktadır. Bu tipte, babaların çocukla iletişime geçmemesi daha yüksek oranda gözlemlenmiştir. Kooperatif ailede, ebeveynler, boşandıktan sonra ki süreci iyi yönetebilmektedirler. Bunun sonucunda, çocuğun refahı ve sağlıklı gelişimi olumsuz etkilenmemektedir. Kopuk ailede ki süreçte ise çocuğun refahı ve sağlıklı gelişimi zarar görmektedir. Kopuk tip ailede, çocuk, kendisini çatışmaların merkezinde bulabilmektedir. Hatta boşanma sürecinin sonrasında dahi, çocuk ebeveynler arasında kalarak psikolojik açıdan yıpranabilmektedir. Ebeveynler, boşanma sonrasında oluşan duygusal boşluğu, çocuğu kullanarak telafi etmeye çalışmaktadırlar. Genellikle, bilinçsiz ve kötü niyetli olmadan, kendini terk edilmiş ve kendini yalnız hisseden ebeveynler, teselli olmak ve bu duygusal karmaşadan çıkmak için çocuğu kullanabilmektedirler. Çocuk, ebeveynin bu ruh halinden kurtulması için kendini sorumlu hissetmektedir. Bu ise, çocuğun vicdan azabı çekmesine yol açmaktadır (23, 24).

Ebeveynin madde bağımlılığı

Ebeveynin madde bağımlılığının çocuk üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir. Madde bağımlısı ebeveyn, çocuğa karşı sorumluluk ve görevlerini tam anlamıyla yerine getirememektedir. Böylece, çocuk ihmal ile karşı karşıya kalabilmektedir. Öyle ki; bebek ve yürümeye başlama çağındaki çocuğun beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçların ihmal edilmesi acil müdahale gerektirir. Bir madde bağımlısı ebeveyn ile büyüyen çocuk, hem aile içinde hem de sosyal çevre içerisinde köklü çatışmaları ve gerginlikleri yaşayabilmektedir. Bu da çocukta psikolojik rahatsızlıkların baş göstermesine ve çocuğun anormal davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (25, 26).

Madde bağımlısı olan bir ebeveynin olduğu ailede ki çocuk, ebeveynleştirme riski ile karşı karşıyadır. Madde bağımlısı ebeveyn, aile içindeki sorumluluklarını yerine getiremediği zaman, çocuklardan biri bu sorumluluğu üstlenebilmektedir.

Ebeveynin ruhsal ve/veya fiziksel hastalığı

Son yıllarda ebeveynleştirme, çocuk psikiyatri kliniklerinde psikolojik sorunları olan ebeveynlere sahip çocukların terapi sürecinde en sık

karşılaşılan bir sorun olarak tespit edilmiştir (27). Psikolojik rahatsızlığı olan ebeveynlere sahip çocuklar birçok açıdan risk altındadır. Ruhsal açıdan problemleri olan ebeveynin, ebeveynlik becerisi ve kapasitesi sınırlıdır. Ebeveynlik becerileri, çocuğun bakım ve korunmasının yanı sıra, onun ihtiyaçlarını tanımak ve bunları duyarlı bir şekilde karşılayabilmek, çocuğa toplumsal kural ve değerleri aktarmak ve çocuğa öğrenme fırsatları sunmak olarak tanımlanmaktadır (28, 29). Ebeveynin ruhsal hasta olması ebeveyn-çocuk ilişkisini doğrudan etkilemektedir. Psikolojik sorunları olan ebeveynlerin çocukları genellikle aile içinde erken sorumluluk üstlenmekte ve kendi ihtiyaçlarını geri plana atmaktadırlar. Ebeveyn-çocuk ilişkisindeki geleneksel rollerin, aksi yönde değişmesi en çok psikolojik rahatsızlığı olan ebeveynlerin çocuklarında gözlenmektedir (6).

Lamorey (17) engelli ve hasta kardeşinin bakımını tamamen üstlenen çocuklarda ebeveynleştirmenin yoğun şekilde gözlemlendiğinin altını çizmektedir. Engelli ve/veya hasta olan ebeveyn, kardeş, veya yakın akrabasının ev ortamında mevcudiyeti, çocuğun bu kişilerin bakımında rol almasını genellikle zorunlu kılabilir. Hasta veya engelli olan aile ferдинin çocuk tarafından bakımının üstlenilmesi, ciddi anlamda çocuğun özgürlüğünü, çocukluğunu ve yaşamını kısıtlamaktadır. Bu durum, çocuğun fiziksel, psikososyal gelişimini ve eğitim hayatını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (30).

Diğer Faktörler

Ebeveynleştirme konusunu ülkemiz çerçevesinde ele alacak olursak, yoksulluk ve kötü yaşam koşulları gibi çeşitli faktörlerin de ebeveynleştirme sürecinde rol oynadığını söyleyebiliriz. Gelir dağılımı eşitsizliğinin bir sonucu olarak çocuklar, aile içerisinde iş gücü olarak kullanılabilirler (31). Çocuk işçiliğinin en temel nedenini oluşturan yoksulluk, çocuğun bazen aile bütçesine katkı sunmasını gerekli kılmaktadır. Bu tür yaşam koşullarının, çocuğun üzerindeki olumsuz etkileri aşıkardır. Aysev ve ark. (32), sokakta çalışan çocuklarda ki depresyon görülme riskinin, okula devam eden çocuklardakine göre, çok daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Özellikle kız çocuklarının okula gönderilmemesinin ebeveynleştirmede ki rolü göz ardı edilemez. Gürol ve Dilli (33) tarafından yapılan çalışmaların (Şırnak İli Örneği) bulgularına göre, kız çocuklarının okula

gitmeme nedenleri arasında, kız çocuklarının ev içinde sorumlulukları (ev işlerine yardım etme, kardeşlere bakma vs.) gösterilmektedir. Yapılan bir araştırmada annelerin okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine ilişkin beklentilerini incelemiştir. Sonuçta, annelerin sosyo ekonomik düzeylerinin okul öncesi eğitimden beklentilerini değiştirmedeği ortaya çıkmıştır (34). Bu sonucun yoksulluk ve kötü yaşam koşullarının ebeveynleştirme sürecinde rol oynadığı bilgisi ile örtüşmediği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Problemlili evlilik yaşanan veya boşanmanın vuku bulduğu ailelerdeki çocuklar, madde bağımlısı ya da ruhsal ve/veya fiziksel kronik hastalığı olan ebeveynlerin çocukları özellikle risk altındadır.

Çocuğun oyun hakkı ve özgürlüğü elinden alınarak ve yaşına uygun olmayan ebeveyn rolü yüklenmesi, çocuğun gelişimsel sürecine zarar vermektedir. Bu durumda, ebeveynleştirme patolojik bir hal almaktadır. Çocuk, kendi akranları gibi oyun oynama, arkadaşlarıyla zaman geçirme gibi etkinliklerden mahrum bırakılmaktadır. Çocuk tarafından, ebeveynin ölçsüz talep ve isteklerine öncelik verilir. Sonuç olarak, çocuk refahı tehlikeye girer ve çocuk istismar edilir. Çocuğun duygusal, sosyal ve ruhsal gelişimi olumsuz etkilenir.

Bununla birlikte, çocuğun aile içerisinde görev ve sorumluluklar üstlenmesi her zaman negatif algılanmamalıdır. Çocuk üstlendiği görev ve sorumlulukları yerine getirirken, ebeveynin desteğini alması, yaptıklarından dolayı takdir ve onay görmesi, çocuğun gelişim sürecine pozitif yönde katkı sağlamaktadır.

Vurgulanması gereken en önemli husus, ebeveynlerin, çocuğa karşı olan görev ve sorumluluklarının bilincinde olmalarıdır. Başka bir deyişle, çocuklara, yetişkinlerin görev ve sorumlulukları yüklenmemelidir. Aksi takdirde çocuk, çocukluk döneminin gerektirdiklerini yaşayamadan yetişkin olmaya odaklanmaktadır.

Boşanma aşamasında ki ebeveynler, çocuğun bu süreçten en az zarar görmesini sağlamalıdır. Evdeki gerginlikler çocuğa yansıtılmamalıdır. Çocuğun, anne ve baba arasında kalarak yıpranmasının önüne geçilmelidir. Boşanma sürecinde ki ebeveynlere, çocuğun yardım ve desteği, belli ölçülerde kabul edilebilir. Bununla birlikte, çocuğa, karşılaşılan güçlüklerin ebeveyn tarafından üstesinden gelinebileceği izlenimini verilmelidir. Böylece, çocuğun üzerindeki baskı ve ebeveynleştirme riski azaltılmalıdır.

Tek ebeveynli ailelerdeki anne ve babalar, çocuğun, ebeveynlerden herhangi birisinin yokluğundan doğan boşluğu doldurmasını (kız çocuğun anne veya erkek çocuğun baba rolünü üstlenmesi gibi) beklememelidirler ve çocuğun buna yönelik davranışlarına izin vermemelidirler.

Ebeveynleştirme ve ebeveynleştirmenin çocuk gelişimine etkisi konusunda ülkemizde oldukça sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmaların desteklenmesi gerekmektedir. Ebeveynleştirme riski altında olan ailede ki çocuklara ve aileye, sosyal ve psikolojik destek hizmetleri sağlanmalıdır. Erken müdahale önem arz etmektedir. Çocuğun sosyal ilişki ağı genişletilmeli, burada en çok yakın aile bireyleri, akrabalar, arkadaşlar ve çocuğun en yakınındaki kişiler aktif hale getirilmelidir. Böylece, çocuğun yükü hafifletilerek, çocuğun aile dinamiğinden kaynaklanan problemlerin üstesinden gelmesi kolaylaştırılacak ve çocuğun bireysel gelişimine katkı sağlanacaktır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kurumların yanı sıra, anaokulu, okul gibi diğer kurumlarda çalışan personelinde ebeveynleştirme riski altındaki çocuklara duyarlı olmaları sağlanmalıdır. Ancak o zaman bu risk grubu altındaki çocuklara gerekli önleyici-koruyucu hizmetler sunulabilir.

Teşekkür: Bu çalışmamda destek ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Zekeriya Çalışkan'a teşekkür ederim.

Kaynaklar

1. Becker, S. Global perspectives on children's unpaid caregiving in the family: Research and policy on "young carers" in the UK, Australia, the USA and Sub-Saharan Africa. *Global Social Policy* 2007; 7, 23-50.
2. Hooper, L. M. The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *Family J* 2007; 15, 217-23.
3. Giles, S. "The Effects of Parentification, Attachment, Family-of-Origin Dysfunction and Health on Depression: A Comparative Study between Gender and the Ethnic Groups of South Koreans and Caucasian Americans". All Theses and Dissertations. 2012, Paper 3410.
4. Hooper, L. M., Wallace, S. A. Evaluating the parentification questionnaire: Psychometric properties and psychopathology correlates. *Contemp Family Ther* 2009, 32(1), 52- 68.
5. Hooper, L. M., DeCoster, J., White, N., Voltz, M. L. Characterizing the Magnitude of the Relation Between Self-Reported Childhood Parentification and Adult Psychopathology: A Meta-Analysis.

J Clin Psychol 2011; 67(10); 1028-43.

6. Lenz, A. *Kinder psychisch kranker Eltern*. Göttingen: Hogrefe, 2005.
7. Graf, J., Frank, R. Parentifizierung: Die Last, als Kind die eigenen Eltern zu bemuttern. In: *Familie und Entwicklung – Aktuelle Perspektiven der Familienpsychologie*. Walper, S., Pekrun, R.(Hg.). Göttingen: Hogrefe 2001; 314-41.
8. Byng-Hall, J. The significance of children fulfilling parental roles: Implications for family therapy. *J Family Ther* 2008; 30(2), 147-62.
9. Simon, F.B., Clement U., Stierlin, H. *Die Sprache der Familientherapie. Ein Vokabular. Kritischer Überblick und Integration systemtherapeutischer Begriffe, Konzepte und Methoden*. Sechste, überarbeitete und erweiterte Auflage. Klett-Cotta, Stuttgart 2004; 255-56.
10. Boszormenyi-Nagy, I., Spark, G. M. *Unsichtbare Bindungen. Die Dynamik familiärer Systeme*. Stuttgart: Klett-Cotta 1981; 209-27.
11. Wiegand-Grefe, S. *Kinder psychisch erkrankter Eltern*. In: Petermann, F. (Hg.): *Lehrbuch der klinischen Kinderpsychologie*. 7., überarbeitete und erweiterte Auflage. Hogrefe Verlag GmbH 2013; 701-16.
12. Lenz, A. *Interventionen bei Kindern psychisch kranker Eltern. Grundlagen. Grundlagen, Diagnostik und therapeutische Maßnahmen*. Hogrefe Verlag. Göttingen 2008.
13. Dornes, M. *Die Modernisierung der Seele*. Kind-Familie-Gesellschaft. Fischer Verlag, Frankfurt am Main 2012.
14. Kindler, H. Was ist unter psychischer Misshandlung zu verstehen? In: Kindler, H., Lillig, S., Blüml, H., Maysen, T. & Werner, A. (Hg.). *Handbuch Kindeswohlgefährdung nach §1666 BGB und Allgemeiner Sozialer Dienst (ASD) münchen*. Deutschen Jugendinstitut e. V. 2006.
15. Minuchin S., Montalvo, B., Guerney, B. G., Rosman, B. & Schumer, F. *Families of the slums*. New York: Basic Books 1967.
16. Loch, U. *Kinderschutz mit psychisch kranken Eltern*. Ethnografie im Jugendamt. Betz Juventa Verlag 2014.
17. Lamorey, S. Parentification of siblings of children with disability or chronic disease. In: N. D. Chase (Ed.), *Burdened children: Theory, research and treatment of parentification*. Thousand Oaks: Sage 1999; 75-91.
18. Jurkovic, G. *Lost childhoods. The plight of the parentified child*. London: Brunner-Routledge 1997.
19. Schier K., Egle U., Nickel R., Kappis, B., Herke, M., Hardt, J. Parentifizierung in der Kindheit und psychische Störungen im Erwachsenenalter. *Psychotherapie, Psychosomatik, Medizinische Psychologie* 2011; 61 (8), 364 - 71.
20. Ohntrup, J. M., Pollak, E., Plaß, A., Wiegand-Grefe, S. Parentifizierung -Elternbefragung zur destruktiven Parentifizierung von Kindern

- psychisch erkrankter Eltern. In: Wiegand-Grefe, S., Matthejat, F., Lenz, A. (Hg.): Kinder mit psychisch kranken Eltern. Klinik und Forschung. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 2011; 375-98.
21. Zemp M., Bodemann G. Scheidung der Eltern als Risikofaktor für die kindliche Entwicklung. In: Zemp M., Bodemann G. (Hg.). Partnerschaftsqualität und kindliche Entwicklung. Ein Überblick für Therapeuten, Pädagogen und Pädiater 2015; 11-24.
22. Schmidt-Denter, U. Differentielle Entwicklungsverläufe von Scheidungs-kindern. In: Familie und Entwicklung – Aktuelle Perspektiven der Familien-psychologie. Walper, S., Pekrun, R.(Hg.): Göttingen: Hogrefe 2001; 292-314.
23. Desch, E. Parentifizierung. In: Kupferschmid, S. / Koch, I. (Hg.): Psychisch belastete Eltern und ihre Kinder stärken, Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer 2014; 1922.
24. Bircher, T. Kinder als Partner-Ersatz. «Manchmal wollte ich lieber tot sein»
<http://www.20min.ch/schweiz/news/story/274215>
63. 17. Oktober 2014; 14:34.
25. Arenz-Greiving, I und Kober, M. Metastudie-Arbeit mit Kindern und deren suchtkranken Eltern.
https://www.bundesgesundheitsministerium.de/filadmin/redaktion/pdf_publication/forschungsberichte/Metastudie_Kinder_suchtkranke_Eltern.pdf, 2007
26. Diskussionspapier der Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe. Kinder von psychisch erkrankten und suchtkranken Eltern AGJ Hamburg 27. April 2010
27. Hausser, A. A. Die Parentifizierung von Kindern bei psychisch kranken und psychisch gesunden Eltern und die psychische Gesundheit der parentifizierten Kinder. Dissertation 2012.
28. Lenz, A., Kuhn, J. Was stärkt Kinder psychisch kranker Eltern und fördert ihre Entwicklung? Überblick über die Ergebnisse der Resilienz- und Copingforschung. In: Wiegand-Grefe, S., Matthejat, F., Lenz, A. (Hg.): Kinder mit psychisch kranken Eltern. Klinik und Forschung. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht 2011, S. 269-98.
29. Lenz, A. Ressourcen fördern. Materialien für die Arbeit mit Kindern und ihren psychisch kranken Eltern. Göttingen: Hogrefe 2010.
30. Aldridge, J., Becker, S. Children as carers. In: Archives of Disease in Childhood 1993; 69: 459-62.
31. Karaman, B., Özçalık, M. “Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü”. Yönetim ve Ekonomi Dergisi 2007; 14 (1), 25-41.
32. Aysev, A., Ulukol, B., Ceyhun, G. “Çalışan ve okuyan çocukların ‘Çocuklar için depresyon ölçeği’ ile değerlendirilmesi.”, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 2000; 53 (1), 27-30.
33. Gürol A., Dilli C. Zorunlu Eğitim Çağında Bulunan Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Sebepleri (Şırnak İli Örneği). XVI: Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (5-7 Eylül 2007). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
34. Ulutaş Avcu, A. Annelerin Beş Yaş Çocuklarının Gelişimine İlişkin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerinin İncelenmesi. Cumhuriyet Int J Educ CIJE 2016; 5(2): 23-32.

Sorumlu Yazar:

Oğuz EMRE

Institut für Sozialpädagogik und
Erziehungshilfe

Nackstr. 25, 55118 MAINZ/ALMANYA

E-Mail: emre_da@hotmail.com

Tel: 00 (49) 6704 874 90 77